

११. सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया

स्थानीय पाठ्यक्रमको निर्माण गरिएको यस पाठ्यक्रमलाई विद्यालय (कक्षा कोठा) मा कार्यान्वयन गर्नका लागि निम्नानुसारको विधि सान्दर्भिक हुनेछन् :

- क. प्रदर्शन विधि
- ख. खोज विधि
- ग. परियोजना कार्य
- घ. समस्या समाधान विधि
- ङ. अवलोकन विधि
- च. क्षेत्र भ्रमण विधि
- छ. छलफल विधि
- ज. खेल विधि
- झ. नाटकीय विधि
- ञ. आगमन विधि
- ट. निगमन विधि

यी विधिहरूलाई मुख्य विधि मानी विद्यार्थीमा रचनात्मक क्षमता विकास गराउन आवश्यकताका आधारमा अन्य विधि थप गर्न सकिनेछ ।

१२. विद्यार्थी मूल्याङ्कन

१. आधारभूत तहमा निर्माणात्मक /सुधारात्मक मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई अवलम्बन गर्दै विद्यार्थीको सिकाइलाई लेखाजोखा तथा मूल्याङ्कन गरिने भएकोले पाठ्यक्रम कार्यान्वयन र विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा पनि निर्माणात्मक /सुधारात्मक मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई अवलम्बन गरिने छ ।

२. प्रत्येक विद्यार्थीको कार्य सञ्चयिका (Portfolio) फाइल रहनेछ । विद्यार्थीको कक्षा कार्य, परियोजना कार्य उपलब्धी परीक्षा, व्यावहारिक परिवर्तन, अवलोकन, हाजिरी सामुहिक कार्यमा सक्रियताको अभिलेख रहनेछ र विद्यार्थीका ती कार्यलाई आधार मानी मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

३. कक्षा १-३ मा निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धतिका आधारमा कक्षोन्नति गरिने छ ।

४. कक्षा ४-५ मा ५०% निर्णयात्मक (वार्षिक परीक्षा) र ५०% निर्माणात्मक पद्धतिबाट विद्यार्थीको लेखाजोखा गरिनेछ ।

५. कक्षा ६ -८ मा ५०% निर्णयात्मक (वार्षिक परीक्षा) र ५०% निर्माणात्मक तथा निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धतिबाट विद्यार्थीको लेखाजोखा गरिने छ । निर्माणात्मक र निर्णयात्मक दुवै पद्धतिका आधारमा विद्यार्थीलाई कक्षोन्नति गरिने छ ।

६. विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक मूल्याङ्कनको अङ्कभार ५०-५० प्रतिशत रहनेछ । निर्माणात्मक र निर्णयात्मक दुवै पद्धतिका आधारमा विद्यार्थीलाई कक्षोन्नति गरिनेछ ।

१३. पाठ्यक्रम कार्यान्वयन

पाठ्यक्रम कार्यान्वयन कार्यमा शिक्षकको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी तथा भूमिका हुनेछ । विद्यार्थीहरूलाई सिकाइका लागि आवश्यक सामग्रीको व्यवस्थापन गर्ने तथा तोकिएको विषयको लागि क्षेत्र अध्ययन गराउन विद्यालयले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नु पर्नेछ । पाठ्यक्रमका आवश्यक विषयवस्तुमा स्थानीय विज्ञ तथा नगरपालिकाबाट प्रशिक्षण एवम् सीप विकासमा सहयोग गर्न स्रोत कक्षा सञ्चालन गर्नुपर्नेछ । विद्यालयहरूले यस पाठ्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आवश्यकता र औचित्यताअनुसार स्थानीय भाषा समेत अवलम्बन गर्न सक्नेछन् । विषयवस्तुमा समावेश प्रमुख क्षेत्र /स्थलमा अवलोकन भ्रमण गराइनेछ । विद्यार्थीहरूको समूहकार्य, अन्तरक्रियालाई जोड दिइनेछ।

१४. समय निर्धारण

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७६ र स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन (मातृभाषा सहित) २०७६ अनुसार स्थानीय पाठ्यक्रम अन्तरगत कक्षा १-३ मा साप्ताहिक पाठ्यघण्टा ५ र वार्षिक १६० कार्यघण्टा हुनेछ । यस्तैगरी कक्षा ४-८ मा साप्ताहिक पाठ्यघण्टा ४ र वार्षिक १२८ कार्यघण्टा रहनेछ । प्रत्येक शैक्षिक सत्र वैशाख देखि सुरु भएर चैत्र मसान्त सम्म कायम रहने व्यवस्था शिक्षा नियमावली २०५९ (छैठौँ संसोधन) मा उल्लेख छ । प्रचलित शिक्षा ऐन र नियमावली बमोजिम प्रत्येक शैक्षिक सत्रमा २२० दिन विद्यालय खुल्नेछ र २०५ दिन पठनपाठन हुने भएकाले यस पाठ्यक्रमको वार्षिक पाठ्याभार कक्षा १-३ मा १६० घण्टा र कक्षा ४-८ मा १२८ घण्टा हुनेछ । पाठ्यांश अनुसार विद्यार्थीहरूलाई अध्ययन/अवलोकन भ्रमण/प्रयोगात्मक क्रियाकलापलाई पनि अध्ययन अवधिमा मिलाउन गरिनेछ ।

१५. पाठ्यक्रम परिमार्जन

समय परिवर्तनशील छ । शिक्षा पनि समयको परिवर्तनसँगै परिवर्तन भैरहने कुरा हो । समयको माग अनुसार सामाजिक इच्छा, आकांक्षा र आवश्यकताहरू पनि बढ्छन् । ती आवश्यकताहरू शैक्षिक पाठ्यांशमा समावेश हुनुपर्दछ, जसले विद्यार्थीहरूको ज्ञान, सिप र व्यवहारमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन सकोस् । यसै अनुरूप यो पाठ्यक्रम पनि सामाजिक आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न पनि परिमार्जन गर्न सकिनेछ । समय समयमा प्राकृतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भाषिक र वातावरणीय पक्षहरूका सकारात्मक सन्दर्भहरू अनुसन्धानात्मक तवरले निरन्तर खोज गरिरहनुपर्दछ । यसबाट प्राप्त निष्कर्षलाई उपायोग गर्दै यस पाठ्यक्रममा समावेश गर्दै लगिनेछ ।